

OBSAH

Předmluva	3
Úvod	10
1. <u>Matematické stroje</u>	12
1.1 Klasifikace prostředků výpočetní techniky	12
1.2 Princip řešení úloh na analogovém počítači	14
1.3 Princip řešení úloh na číslicovém počítači	17
1.4 Hybridní výpočetní technika	21
2. <u>Analogové počítače</u>	24
2.1 Základní jednotky analogového počítače	25
2.2 Lineární počítací jednotky	26
2.3 Nelineární počítací jednotky	31
2.4 Struktura a skladba analogových počítačů	40
3. <u>Programování úloh na analogovém počítači</u>	43
3.1 Obecná programová schémata	44
3.2 Transformace proměnných	46
3.2.1 Transformace závisle proměnných veličin	47
3.2.2 Transformace nezávisle proměnné veličiny	48
3.3 Podrobná programová schémata	49
3.4 Řešení obyčejných diferenciálních rovnic	53
3.5 Řešení parciálních diferenciálních rovnic	54
3.6 Generování funkcí času	57
4. <u>Příklady řešení úloh pomocí analogových počítačů</u>	60
4.1 Výpočet výkyvů hladin ve vyrovnávací komoře vysokotlaké vodní elektrárny	60
4.2 Výpočet plnění a prázdnění plavební komory	65
4.3 Výpočet hydraulického rázu v tlakovém potrubí	67
4.4 Výpočet nestacionárního proudění v otevřených korytech	69
4.5 Výpočet zanášení nádrže plaveninami	74
4.6 Další příklady použití analogového počítače	77
5. <u>Číslicové počítače</u>	80
5.1 Generace číslicových počítačů	82
5.2 Hardware a software počítačů	86
5.3 Hlavní části číslicového počítače	88
5.3.1 Vstupní jednotky	89
5.3.2 Paměť	92
5.3.3 Operační jednotka	94
5.3.4 Kontrolní jednotka	94

5.3.5	Řídicí jednotka	94
5.3.6	Výstupní jednotky	95
5.3.7	Spojení centrální jednotky s přídatnými zařízeními	96
5.3.8	Prostředky pro dálkové zpracování informací	97
5.3.9	Počítačové sítě	98
5.4	Číselné soustavy a číselné kódy	99
5.5	Styk člověka s počítačem	100
5.6	Perspektivy vývoje číslicových počítačů	101
6.	<u>Základy programování pro číslicové počítače</u>	102
6.1	Pojem programování	102
6.2	Formulace problému, výpočtové metody	102
6.3	Algoritmus, vývojový diagram	105
6.4	Vývoj způsobů programování	116
6.5	Překlad a ladění programu	120
6.6	Operační systémy	121
7.	<u>Programování v jazyku FORTRAN</u>	122
7.1	Všeobecné údaje o jazyku FORTRAN	122
7.2	Zápis programu do programovacích formulářů	123
7.3	Seznam dovolených znaků jazyka FORTRAN	124
7.4	Konstanty	124
7.4.1	Číselné konstanty	124
7.4.2	Logické konstanty	127
7.4.3	Hollerithovské konstanty	127
7.5	Identifikátory	128
7.6	Aritmetické výrazy	128
7.6.1	Jednoduché proměnné	128
7.6.2	Standardní funkce	129
7.6.3	Složitější aritmetické výrazy	132
7.6.4	Indexované proměnné	134
7.7	Logické výrazy	137
7.7.1	Logické proměnné	137
7.7.2	Relace	138
7.7.3	Logické operace	139
7.8	Příkazy	141
7.8.1	Přířazovací příkaz	141
7.8.2	Příkazy STOP a PAUSE	142
7.8.3	Příkaz skoku	142
7.8.4	Aritmetický podmíněný příkaz	143
7.8.5	Logický podmíněný příkaz	145
7.8.6	Přepínač	146
7.8.7	Příkaz skoku podle přiřazení	147
7.8.8	Prázdný příkaz	147
7.8.9	Příkaz cyklu	147
7.8.10	Příkazy vstupu a výstupu	151
7.8.10.1	Obecný tvar příkazů vstupu a výstupu	151
7.8.10.2	Seznamy proměnných	152
7.8.10.3	Deklarace FORMAT	155
7.8.10.4	Činnost příkazů vstupu a výstupu podle deklarace FORMAT	165
7.8.10.5	Řízení řádkové tiskárny	169

7.8.10.6	Příkazy pro práci s magnetickými páskami	169
7.8.10.7	Deklarace DATA	170
7.9	Procedury	171
7.9.1	Jednopříkazové funkce	172
7.9.2	Vnitřní funkce	173
7.9.3	Vnější funkce	173
7.9.4	Vlastní procedury	177
7.10	Deklarace EQUIVALENCE a COMMON	179
7.10.1	Deklarace EQUIVALENCE	179
7.10.2	Deklarace COMMON	182
7.11	Programová jednotka BLOCK DATA	185
7.12	Uspořádání výchozího programu a programových jednotek	186
8.	<u>Programování v jazyku ALGOL 60 . . . . .</u>	189
8.1	Základní údaje o jazyku ALGOL 60	189
8.2	Prvky jazyka ALGOL 60	191
8.2.1	Přípustné znaky	191
8.2.2	Identifikátory	192
8.2.3	Čísla	193
8.2.4	Proměnné	194
8.2.5	Aritmetické výrazy	196
8.2.6	Zápis funkce	201
8.2.7	Booleovské výrazy	202
8.2.8	Cílové výrazy	205
8.3	Příkazy, popisy a procedury	208
8.3.1	Příkazy	208
8.3.1.1	Přířazovací příkaz	208
8.3.1.2	Prázdný příkaz	209
8.3.1.3	Podmíněný příkaz	210
8.3.1.4	Příkaz skoku	213
8.3.1.5	Příkaz cyklu	214
8.3.1.6	Složený příkaz	218
8.3.1.7	Blok	220
8.3.2	Popisy	221
8.3.2.1	Popisy typu	222
8.3.2.2	Popisy pole	222
8.3.2.3	Popisy přepínače	224
8.3.2.4	Lokalizace identifikátorů a návěstí	225
8.3.3	Popisy a příkazy procedury	229
8.4	Seznam syntaktických vzorců	241
8.4.1	Identifikátory	241
8.4.2	Čísla	241
8.4.3	Řetězcy	242
8.4.4	Výrazy	242
8.4.5	Proměnné	242
8.4.6	Zápisy funkce	242
8.4.7	Aritmetické výrazy	242
8.4.8	Booleovské výrazy	243
8.4.9	Cílové výrazy	243
8.4.10	Složené příkazy a bloky	243
8.4.11	Přířazovací příkazy	244

8.4.12	Příkazy skoku	244
8.4.13	Prázdné příkazy	244
8.4.14	Podmíněné příkazy	244
8.4.15	Příkazy cyklu	244
8.4.16	Příkazy procedury	244
8.4.17	Popisy	245
8.4.18	Popisy neindexovaných proměnných	245
8.4.19	Popisy poli	245
8.4.20	Popisy přepínače	245
8.4.21	Popisy procedury	245
8.5	Abecední rejstřík	246
9.	<u>Příklady řešení úloh pomocí číslicových počítačů . . . . .</u>	250
9.1	Možnosti využití číslicových počítačů ve vodním hospodářství a stavitelství	250
9.2	Matematické modelování proudění v otevřených korytech	252
9.3	Ustálené nerovnoměrné proudění v systému otevřených koryt	257
9.4	Neustálené proudění v systému otevřených koryt	267
9.4.1	Matematický model systému otevřených koryt	268
9.4.2	Implicitní metoda řešení neustáleného proudění	273
9.4.3	Počáteční podmínky	278
9.4.4	Okrajové podmínky	279
9.4.5	Program pro výpočty na počítači	286
9.5	Vývoj podélného profilu štěrkonosného toku	301
9.6	Dimenzování vývaru jezu	312
9.7	Výpočet plnění a prázdnění plavební komory	323
9.8	Výpočet výkyvů hladin ve vyrovnávací komoře vysokotlaké vodní elektrárny	333
9.9	Hydraulický ráz v systému tlakových potrubí	337
9.9.1	Schematizace systému tlakových potrubí	338
9.9.2	Průběh rázu v úseku potrubí — metoda charakteristik	339
9.9.3	Modelování spojů	340
9.9.4	Algoritmus výpočtu na počítači	341
9.9.5	Program pro výpočty na počítači	343
9.9.6	Sestava vstupních dat	363
9.10	Optimalizované trasování vodovodního potrubí ve volném terénu	373
9.11	Analýza průtoku ve vodovodních nebo závlahových tlakových trubních sítích	383
9.12	Optimalizované dimenzování vodovodních nebo závlahových tlakových trubních sítí	413
9.13	Určení průběhu biochemické spotřeby kyslíku v říčním systému	429
9.14	Programování algoritmu rovinné úlohy pružnosti	435
9.15	Programování algoritmu úlohy filtračního proudění	461
9.16	Statistické charakteristiky hydrologické řady	471
9.17	Modelování průtokových řad metodou Monte-Carlo	477
9.18	Vodohospodářské řešení zásobní funkce nádrže	418
	Seznam literatury	489
	Rejstřík	495